

ШЫЯК

Солун 1925 чылдың август 31-де үнүп эгелээн.

№ 60 (15884) ♦ 1997 чылдың июнь 14, суббота ♦ Ат салган шагы 22.10. ☞ Салар өртөз 1000 рубль.

РЕСПУБЛИКА: хүн бүрү амыдыралы

КИЖИЛЕР, БОЛУШКУННАР, ФАКТЫЛАР Ажыглалга кирер тудугда

ХУУСАА УЗАМДЫГЫП ТУРАР

Хой кежиден тон даараар фабриканың тудууну чоруп турарының дугайында материалдары «Шыяк» арнаына калган уда билип, таштырып келди. Бистин республикада ажыглалга кирер улуг келер үлүг тудууларын бирээт ол. Ону чүдө бистер өзес, немес фирмалар-биле демнежип кылып турар-ла болгай бис.

план-графиктин таарыштыр тургузары негетинч келтирилген деп. Татьяна Фролова чугаалады.

Тыва Республиканың Чазак Баштыңының бирги орадакчыларына Р. С. Балин, В. М. Оюну, орадакчыларына Л. С. Монгушту, А. И. Онуруну, В. Ш. Оюну, С. Б. Саравати, Б. С. Шырапты томуйлаар дугайында Тыва Республиканың Президентининиң 1997 чылдың июнь 11-де № 7 Чарлыгыга ат салдыр-ган сөөлүнде, ТР-нин Президентиниң Ш. Д. Ооржак, орадакчы президентини А. А. Мельников олар чаа уадурукчулар-биле ужурашкан.

Апрель айның эгезинде ТР-ниң Президентиниң Ш. Д. Ооржак ук фабрикага чедип, ажыл-ижи-биле танышып, ажыл-ижи-биле ужурашкан. Экономиктиг кризистин бо кончуг берге үезинде бо хире улуг тудууну ажыглалга кирер деп айттырып ындыв-ла белен өзес. Ычангаш Президентиниң ынаар улуг сагыш салып турары-ла чеп. Фабрика-ның котельная айтырып нарын айтырылганын билдирип турган. Котельнаяны кылганы экология талазы-биле баага салдарлыг деп ТР-ниң Долгандар хүрээ-лел болгаш бойдуз кура-лырларын камгалаар ламы-ның специалистерини буруу-лап турган. Ук яма-ның специалистерини бер-ген негелдериңге дүш-тур котельная эде кыл-ганының түннелинде, ай-тырып шиптирлеттинген.

Хой кежиден тон даараар фабриканың девискээри ды-ка-ла улуг, оң кылып турар чектериниң иштинче кижиги кире бергеш, азып бо-лур. Бо берге үеде ындыв улуг фабриканың ажык бар-бе деп бодай-лаа бээр. Ам артында, даштык фирма-лар-биле керээ чаргалда, ону ара соксадыр деп айтырып кажан-лаа турбас, чүгге дүр-ген кыска хуусаага аныг-лапта кирер дугайында ай-тырып чогуумалыг шипти-рлээр ужурагуд. Тыва улус-тун «Ушкарнаай аалына-га чедир» деп сөзү бар болгай. Хевис аргыры чек-тин тудуун кылып турар ту-дугжуларга челе бергеш, олар-нын ажыл-ижин сонуугра-дым.

Чазак томуйлактан удурутк-чударың мергежиңдерин болгаш эртем-билениң белик деңгелин Президент демле-гелерин болгаш мооң мурнунда турган орадакчыларның сос-тавына өөрү четтиришкини чыгып өстерип илер-гейлээр. Реформаларың баш-тайга аар үе-чадазы ол ора-дакчыларның экинге онааш-кан турган.

Июнь айның 1-нин хү-нүнде фабриканың тудуу ажылдарын доора болгаш немес специалистерини чалап экизээриниң айтырылганын шиптирлээр турган. Ам байдал кандыг болуп турарын чугаалап берип хой ке-жиден тон даараар фабрика-нын директорун тудуу та-лазы-биле орадакчыны Та-тьяна Фролова КАЖИ-ООДАН диледим.

«Бистин бир бергедеп турар айтыры — ашалаң-дырышкын, ол инти чурт-та берге турарын билеп-ле турар болгай бис. Бир өзес тудуунуң ашалаңдырышкы-нын айтырып бо чылдын инти ашалаңдырышкын шип-тирлээр турган болгаш, июнь 1-де тудуу ажылды до-ра зуптар арга турган. Немес дериг — херекселерини тур-гузарының тавазан эң нарын

«Бистин бригадасы даштык фирмаларын дер-иг-херекселериниң тудуу тавазан салып тур бис. Це-мент турган болза, шаг-лаа доорулар турдувус. Чоокта чаа ону экип эгелер берди, ам богуң база төне берди.

«Ам бистин фабрикада даарып чек эртен чылдын аныг-лапта эгелээр. Ам хар-ыры шуудан ажылдай берген. Хой кежиде апрель айлан эгел-еш аштан-арыгал, чул эгел-еш бердиас Ол чектер ажылдап турар. Ычанга-даа ында ам-даа чедир кы-лыр ажылдар хой, ол чорту кылдына бээр. Даштын чыып каан немес фирмаларын дериг-херекселериниң хой-йи көрүрү даа, ону чүгге эгелер кылдыр бээр. 9 ай болуп, ычангаш чүгге кел-лер чылдын ажылгалга ки-рери билдинир. Ам тудуу ажылды кылбаша, чоору-ту кыска база белеткериң апар, кылып ажылдарың

«Ажылчын кижиги дээрге, ажылчын кижиге болгай, бо-дучун дериг-биле ажы-төзүң, өс-бүлениң азырап чоруур. Бо тудуу-када чугаалайга кижиги каттышпас арга чок. Тудуу-кадагың ажылчын фабрика-нын директорунун орадакчызы Т. Ф. Кайын-оол кандыг-даа негелде, хома-дал чугааладым, материалдар турар-ла болза, кылып турарыңды шынаар бага өзес дээзин демдегелди.

«Бистин бригадасы даштык фирмаларын дер-иг-херекселериниң тудуу тавазан салып тур бис. Це-мент турган болза, шаг-лаа доорулар турдувус. Чоокта чаа ону экип эгелер берди, ам богуң база төне берди.

Политика

ЧАМДЫК БОДАЛДАР

Тыва президент сонгулаалары болган соонда тургустуна берген политиктиг байдал дугайында ТР-ниң Президентиниң национал болгаш иштинче политиктиг айтырылгар талазы-биле чөвүлекчини Владимир Баринович БАГАЯ-ООЛ «Тувинская правда» болгаш «Шыяк» солунарының журналистерине интервью берген. Чамдык айтырылгаларга хамаарыштыр чөвүлекчини бодалдарын номчукчуларга санаададымыс.

«Хураал азы келер чаа парла-мент хүрээп алыр алдар. АМГЫ ИШТИКТИГ БАЙДАЛ

«Тыва президент сонгулаалары болган соонда тургустуна берген политиктиг байдал дугайында ТР-ниң Президентиниң национал болгаш иштинче политиктиг айтырылгар талазы-биле чөвүлекчини Владимир Баринович БАГАЯ-ООЛ «Тувинская правда» болгаш «Шыяк» солунарының журналистерине интервью берген. Чамдык айтырылгаларга хамаарыштыр чөвүлекчини бодалдарын номчукчуларга санаададымыс.

ПАРЛАМЕНТИНИҢ ЧААРТЫЛГАЗЫ

«Парламентиниң эде хевир-леп чаартырыны айтырып шаг-ла-ла тургустунуң кел-гени. Ол дугайында республи-каның политиктиг бөлүктери болгаш азырагында, бил-динир политиктер-лаа, Дээди Хураалдың депутаттары болгаш оларны уадурукчу-лар-лаа чугаалап турар. Президентиниң база Чазак-тын болгаш Дээди Хураал-дын каттышкан комиссиязы үш ай иштинде ажылдады, парламентиниң келер үезин көрүшкүңүз протокол эсугаар мынчаар тургускан: Дээди Хураал 64 депутаттан тургустунар, оларны хой кезин доктаамал өзес үле-зинге ажылдаар. Доктаамал ажылдар депутаттары Дээди Хураал болу толардыр, ол сан 9 кижиден эртпес бо-лур ужурагуд. Бодунун э-зинде мен ындыв варианты-ны санаалап турган мен. Амгы бо парламенттиң чү-дө үш орус кылдыг кижиги бар. Чаа парламентте бо чүдүлдү эде көөрү чугула, ычангаш Кызылдам депу-таттар санын көүдөрдүк болаа эки. Оон аныгла док-таамал болгаш амгы хевир-лиг парламентиниң дээштин чазыс база өртөк-үезин улуг дээрзин амгыларды коргусту. Чамдыктар «российи ва-риантаны», азы ийи палата-

«Хураал азы келер чаа парла-мент хүрээп алыр алдар. АМГЫ ИШТИКТИГ БАЙДАЛ

«Тыва президент сонгулаалары болган соонда тургустуна берген политиктиг байдал дугайында ТР-ниң Президентиниң национал болгаш иштинче политиктиг айтырылгар талазы-биле чөвүлекчини Владимир Баринович БАГАЯ-ООЛ «Тувинская правда» болгаш «Шыяк» солунарының журналистерине интервью берген. Чамдык айтырылгаларга хамаарыштыр чөвүлекчини бодалдарын номчукчуларга санаададымыс.

УЛУГ ХУРАЛДЫҢ (СЪЕЗДИНИҢ) КЕЛИР УЕЗИ

«Дээди Хураал-биле катгай бо чылдын декабрьда Улуг Хураалдың өрге-хүлээлгелери доостур болгай. Ычангаш ол үе чоокшулаан тудум, Улуг Хураалды келер үезин дугайында чугаалаар күшторини билдинир. Чам-дык политиктер ол органын

«Хураал азы келер чаа парла-мент хүрээп алыр алдар. АМГЫ ИШТИКТИГ БАЙДАЛ

«Тыва президент сонгулаалары болган соонда тургустуна берген политиктиг байдал дугайында ТР-ниң Президентиниң национал болгаш иштинче политиктиг айтырылгар талазы-биле чөвүлекчини Владимир Баринович БАГАЯ-ООЛ «Тувинская правда» болгаш «Шыяк» солунарының журналистерине интервью берген. Чамдык айтырылгаларга хамаарыштыр чөвүлекчини бодалдарын номчукчуларга санаададымыс.

БАЙЫР ЧЕДИРГЕН

«Россия Федерациязының Президент Администрация-зының уадурукчузуңуң ора-дакчызы Юрий Яров Россия-ның Курене тускай догу-наашкынын чарлаан хуу-биле холбаштыр Тыва Рес-публиканың Президентиниң Шериг-оол Дижикович Оор-жакка байыр чедирген теле-грамманы чоруткан. Тываның чокунга чедиишкени, аас-көңүлүң, социал-экономиктиг чаартылгаларың ол күзүн.

«Россия Федерациязының Курене догунаашкынын дугайында уурулганы хүлээп алганың хуу-биле хол-баштыр ТР-ниң Президентиниң Ш. Д. Ооржактын адина Россия Федерациязының орук-харызаа сайды Н. Аксенкодан, Россия Федера-циямын Амыктар херек-териниң талазы-биле күрне комитетинден байыр чедир-ген телеграммалар келгилээр.

ЧАЗАК БАШТЫҢЫНЫҢ БИРГИ ОРАЛАКЧЫЛАРЫ БОЛГАШ ОРАЛАКЧЫЛАРЫ

«1964 чылда Тес-Хем ко-жуунга төртүтүңен салды-рың дээди эртемниң 1985 чылда Москва хоорайга че-дир алган. Сан-хөөэко-номистиг айтырылганы хар-ылап шиптирлевишаан-азы-сүрү органиациялар-га, буурулдерге ажыл-даан, өнөстө болгаш сай-гарлыкчы ажыл-чорудула-ны база кылып турган. Сан-хөөнү нарын айтырылганы сайгарар, шиптирлээр та-лазы-биле тускай белетке-ли 1996 чылда Москвага эр-тен.

«Бистин позитивкавыс — ол дээрге, Россияны болгаш Тываның конституцияларын хүндүлээр болу — деп, ТР-нин Президентини Ш. Д. Ооржак онаал демдегелээр.

«1964 чылда Улуг-Хем ко-жуунун Чоудура суурга төрүтүңен. Ийи дээди эртем-ниң — мад-эмчии болгаш экономист-организмчык АУК эргелеп башкармагызың Россия академиязында дагын белеткеди 1992 чылда бол-гаш Курене албаның Си-бирь академиязында 1995 чылда эртен.

«1964 чылда Улуг-Хем ко-жуунун Чоудура суурга төрүтүңен. Ийи дээди эртем-ниң — мад-эмчии болгаш экономист-организмчык АУК эргелеп башкармагызың Россия академиязында дагын белеткеди 1992 чылда бол-гаш Курене албаның Си-бирь академиязында 1995 чылда эртен.

«1964 чылда Улуг-Хем ко-жуунун Чоудура суурга төрүтүңен. Ийи дээди эртем-ниң — мад-эмчии болгаш экономист-организмчык АУК эргелеп башкармагызың Россия академиязында дагын белеткеди 1992 чылда бол-гаш Курене албаның Си-бирь академиязында 1995 чылда эртен.

«1964 чылда Улуг-Хем ко-жуунун Чоудура суурга төрүтүңен. Ийи дээди эртем-ниң — мад-эмчии болгаш экономист-организмчык АУК эргелеп башкармагызың Россия академиязында дагын белеткеди 1992 чылда бол-гаш Курене албаның Си-бирь академиязында 1995 чылда эртен.

«1964 чылда Улуг-Хем ко-жуунун Чоудура суурга төрүтүңен. Ийи дээди эртем-ниң — мад-эмчии болгаш экономист-организмчык АУК эргелеп башкармагызың Россия академиязында дагын белеткеди 1992 чылда бол-гаш Курене албаның Си-бирь академиязында 1995 чылда эртен.

«1964 чылда Улуг-Хем ко-жуунун Чоудура суурга төрүтүңен. Ийи дээди эртем-ниң — мад-эмчии болгаш экономист-организмчык АУК эргелеп башкармагызың Россия академиязында дагын белеткеди 1992 чылда бол-гаш Курене албаның Си-бирь академиязында 1995 чылда эртен.

«1964 чылда Улуг-Хем ко-жуунун Чоудура суурга төрүтүңен. Ийи дээди эртем-ниң — мад-эмчии болгаш экономист-организмчык АУК эргелеп башкармагызың Россия академиязында дагын белеткеди 1992 чылда бол-гаш Курене албаның Си-бирь академиязында 1995 чылда эртен.

«1964 чылда Улуг-Хем ко-жуунун Чоудура суурга төрүтүңен. Ийи дээди эртем-ниң — мад-эмчии болгаш экономист-организмчык АУК эргелеп башкармагызың Россия академиязында дагын белеткеди 1992 чылда бол-гаш Курене албаның Си-бирь академиязында 1995 чылда эртен.

«1964 чылда Улуг-Хем ко-жуунун Чоудура суурга төрүтүңен. Ийи дээди эртем-ниң — мад-эмчии болгаш экономист-организмчык АУК эргелеп башкармагызың Россия академиязында дагын белеткеди 1992 чылда бол-гаш Курене албаның Си-бирь академиязында 1995 чылда эртен.

«ШЫН» ТЕЛЕКӨРҮКЧҮЛЕРГЕ

Понедельник

ИЮНЬ 16
БИРГИ ПРОГРАММА
РНТ, БИРГИ канал
15.00 МЕДЭЭЛЕР.

Вторник

ИЮНЬ 17
БИРГИ ПРОГРАММА
РНТ, БИРГИ канал
6.00 ЭРТЕНГИНИЦ МЕНДИ-ЗИ.

среда

ИЮНЬ 18
БИРГИ ПРОГРАММА
РНТ, БИРГИ канал
6.00 ЭРТЕНГИНИЦ МЕНДИ-ЗИ.

Четверг

ИЮНЬ 19
БИРГИ ПРОГРАММА
РНТ, БИРГИ канал
6.00 ЭРТЕНГИНИЦ МЕНДИ-ЗИ.

Пятница

ИЮНЬ 20
БИРГИ ПРОГРАММА
РНТ, БИРГИ канал
6.00 ЭРТЕНГИНИЦ МЕНДИ-ЗИ.

Суббота

ИЮНЬ 21
БИРГИ ПРОГРАММА
РНТ, БИРГИ канал
8.00 «Чүткүл», уран-чечен фильм.

Воскресенье

ИЮНЬ 22
БИРГИ ПРОГРАММА
РНТ, БИРГИ канал
8.00 «Халлашкы», уран-чечен фильм.

19.35 Аялганы тып көрөм.
20.00 «Бистер» деп програм-
ма.

18.20 «Судьба деп аттыг кыс»,
сериал.

12.15 «Ийн капитан», 2-ги
сериясы.

13.40 Та бүзүрөкөр, та бү-
зүрөчөңөр.

12.00 МЕДЭЭЛЕР.

10.30 Эртеги почта.

11.10 Эртеги сыйлас.

ИИНИГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал
7.00 Эртеги мендииз-би-
ле.

00.25—00.50 МЕДЭЭЛЕР.

12.00—12.15 МЕДЭЭЛЕР.

13.40 Ретро-шлягер.

14.30 Чүс чылдыч бүдүүзү-
де.

12.50 Мультифильмдер.

12.00 Чер кырында кичи.

ТЫВА» канал
18.15 Мультифильм.

УШКУ ПРОГРАММА
ХАМААРЫШПАС ТВ канал

УШКУ ПРОГРАММА
ХАМААРЫШПАС ТВ канал

УШКУ ПРОГРАММА
ХАМААРЫШПАС ТВ канал

УШКУ ПРОГРАММА
ХАМААРЫШПАС ТВ канал

УШКУ ПРОГРАММА
ХАМААРЫШПАС ТВ канал

УШКУ ПРОГРАММА
ХАМААРЫШПАС ТВ канал

КЕРЭЭЛЕРНИ ЧАРЫП ЭГЕЛЭЭР
1998 чылда хөмүр-дашты чорудуп бээр дугайында керээлери «Каа-Хем» хөмүр-даш разрезин 1997 чылдын июнь 20-ден сонгаар чарып эгелээр.

ШКОЛАЛАР ДООСКАНАРГА БОЛГАШ ӨӨРИНЕРИН КҮЗЭЭННЕРГЕ
Республиканын школаларын доосканынын болгаш өөрнөрүнүн күзөөнүнүн чагыгынын дүрүн күзөөлүн херээлээ чуруктарын тирттирер бээр «СРОЧНАЯ ФОТОГРАФИЯ» деп биче бүдүүрүгө Кызыл хоорайда ажаллап турар.

Тыва Республиканын Иинти болгаш профессионал өөр-
диге амынның өөрлөгө килдизинин начальниги Юрий
Октяевич Ооржаакты апа азым

Тыва Республиканын Иинти болгаш профессионал өөр-
диге амынның өөрлөгө килдизинин начальниги Юрий
Октяевич Ооржаакты апа азым

Кызыл хоорай, Красноармейская, 100, индекс
667000.
ТУРГУЗУКЧУЛАРЫ: Тыва Республиканын
Чазза болгаш «Шын» солун редакциязынын
коллективин.

РЕДАКЦИЯНЫН КОЛЛЕГИЯЗЫ: М. К. КАЛЧАН (улетуун
килдизинин эргелекчизи), Т. П. ХЕРТЕК (интидегил кил-
дизинин корреспондентизи), Е. О. СЕВЕКШИТ (корректор).

Килдизинин: аныттал амыралы — 3-34-19; 3-34-98;
улетуур — 8-34-49; 3-36-73; көзөз ажалгагы — 3-36-82;
культура өөрлөгө болгаш чогаал — 3-39-15; медээлер
болгаш спорт — 3-34-57; оочула — 3-34-39; 3-34-93; са-
га — 3-39-03; корреспондентер — 8-41-23; үндүрүкчүлөр —
2-27-41; солун келбени баргала — 8-57-92; 3-14-94; бух-
галтерия 3-41-16; чаралар килдизин — 3-34-39.

Агар саны: КБ «Тыва кредит» № 363406,
к.с.ч. 700161629, МФО 049304729, ИНН — 1701008465.
Солун Россия Федерациянын Парлаат болгаш мас-
лаат информация министрлинин талаа биле кооблу-
дулаагынын чагылыгына «открыт» болгаш бүртүкел-
дин Тыва денсикээр эргеледиле бүртүктетинин
Бүртүктетирер агулары — Т 00007
Солува парламенттин материалдарын автордарынын
болгалары редакциянын туружу биле аутушени барып бо-
лур. Айттыгына саннары болгаш аске-лаа фактылары,
ыннадылары дээр авторлар боттары харымлаар.